

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

703

Vragen van het lid **Karabulut** (SP) aan de Minister van Defensie over *transparantie met betrekking tot het oefenen van het gebruik van atoomwapens*. (ingezonden 21 oktober 2020).

Antwoord van Minister **Bijleveld-Schouten** (Defensie) (ontvangen 6 november 2020)

Vraag 1

Wat heeft u doen besluiten om tot een transparantiebeleid over te gaan over het oefenen van de luchtmacht met kernwapens? Wat houdt het transparantiebeleid in concreto in?¹

Antwoord 1

Nederland streeft ernaar zo transparant mogelijk te zijn over de kernwapentaak en daaraan gerelateerde onderwerpen, binnen de kaders van de bondgenootschappelijke afspraken. De Nederlandse inzet binnen de NAVO is er dan ook steeds op gericht om die transparantie waar mogelijk te vergroten. De recente berichtgeving over een jaarlijkse NAVO-oefening met nucleaire dimensie is onderdeel van het streven naar meer transparantie. Conform de motie Knops blijft Nederland zich binnen de NAVO en in bilaterale contacten inzetten voor meer nucleaire transparantie. Er bestaat op dit moment binnen de NAVO echter geen draagvlak voor het eenzijdig vergroten van de bondgenootschappelijke nucleaire transparantie over aantallen en locaties van in Europa aanwezige Amerikaanse kernwapens. Nederland blijft het gesprek hierover aangaan.

Vraag 2, 3 en 4

Kunt u aangeven sinds wanneer deze oefening, waarbij u, de NAVO-secretaris-generaal Stoltenberg e.a. in Volkel aanwezig waren, c.q. dit soort oefeningen wordt gedaan? Zijn het in dit geval de oefeningen «Steadfast Noon» en «Resilient Guard»? Worden er nog meer relevante oefeningen gehouden? Zo ja, welke? Welke landen nemen aan deze oefeningen deel? Kunt u bevestigen dat deze oefeningen worden gedaan omdat er kernwapens op vliegbasis Volkel liggen?

¹ «NAVO traint vanaf Volkel voor nucleaire missie», <https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2020/10/16/navo-traint-vanaf-volkel-voor-nucleaire-missie>

Is het waar dat het vervoer van Amerikaanse kernwapens van en naar Volkel en andere Europese bases wordt geoefend?

Antwoord 2, 3 en 4

Nederland heeft binnen de NAVO een kernwapentaak. Zoals eerder aan uw Kamer gemeld, is met de uitvoering van deze taak één squadron F-16's belast en zijn deze *dual-capable* jachtvliegtuigen gestationeerd op de vliegbasis Volkel.² Het beoefenen van nucleaire scenario's, op alle niveaus, teneinde de veiligheid, beveiliging en effectiviteit van nucleaire wapens te garanderen, heeft binnen NAVO altijd plaatsgevonden en vindt ook nu nog plaats. Over de precieze aard en omvang van deze oefeningen kunnen onder de geldende bondgenootschappelijke afspraken geen mededelingen worden gedaan. Ten aanzien van de NAVO-oefening met nucleaire dimensie die onlangs plaatsvond, is binnen de NAVO besloten om meer openheid te verschaffen over deze specifieke oefening. De details van deze oefening blijven echter geclassificeerd. Over aantallen en locaties van in Europa aanwezige Amerikaanse kernwapens kunnen, op grond van bondgenootschappelijke en juridisch bindende afspraken, eveneens geen mededelingen worden gedaan. Overwegingen van veiligheid liggen hieraan ten grondslag.

Vraag 5

Wat betekent zowel de oefening als het transport van kernwapens voor de omgeving? Welke risico's brengt dat met zich mee? Is de gemeente Uden en is de veiligheidsregio van risico's op de hoogte? Op welke manier worden deze risico's behandeld? Hebt u de gemeente van deze oefening op de hoogte gebracht? Zo ja, op welke manier en zo nee, waarom niet?³

Antwoord 5

Zoals hiervoor vermeld, worden geen mededelingen gedaan over locaties van in Europa aanwezige Amerikaanse kernwapens. De kans dat er iets misgaat met transporten van Amerikaans nucleair materiaal over Nederlands grondgebied is uitzonderlijk klein, maar nooit volledig uit te sluiten. Nederland is daarom goed voorbereid op mogelijke ongevallen. De plannen zijn hiervoor aanwezig en in voorkomend geval wordt gebruikgemaakt van de bestaande Nederlandse crisisbesluitvormingsstructuren. De lokale overheid beschikt daarbij over voldoende gegevens om in hun rampenbestrijdingsplannen rekening te houden met mogelijke ongevallen op de vliegbasis Volkel.

Vraag 6

Wanneer wordt de F-35 bij deze oefeningen betrokken? Wanneer wordt de B-61-11 naar de VS teruggetrokken?

Antwoord 6

De F-35 zal in de komende jaren de kernwapentaak van de F-16 overnemen. Op basis van bondgenootschappelijke afspraken kunnen geen mededelingen worden gedaan over de details van deze transitie. Uw Kamer is herhaaldelijk geïnformeerd over de modernisering van in Europa aanwezige Amerikaanse kernwapens, meest recentelijk in antwoord op Kamervragen van Karabulut c.s. in 2018.⁴ Zoals eerder bekend gesteld, hebben de Verenigde Staten een levensduurverlengingsprogramma, het zogenaamde *Life Extension Program* (LEP), met als doel de veiligheid, beveiliging en effectiviteit van onder meer het type B61 blijvend te garanderen. Het LEP betreft de modernisering van Amerikaanse kernwapens, dus NAVO-bondgenoten hebben geen zeggenschap hierover.

² Kamerstuk 34 419, nr. 2.

³ Openbare vergadering COVM Volkel 14 oktober 2020 <https://www.uden.nl/inwoners/nieuws/2020/10/06/openbare-vergadering-covm-volkel-14-oktober-2020?zoek=vliegbasis%20volkel&>

⁴ Aanhangsel Hanelingen, vergaderjaar 2017–2018, nr. 2001

Vraag 7

Zijn er op basis van het nieuwe transparantiebeleid door u aanvullingen te doen of correcties aan te brengen op eerdere antwoorden op Kamervragen?⁵

Antwoord 7

Op eerdere Kamervragen over het beoefenen van nucleaire scenario's is geantwoord dat over de aard en omvang van oefeningen geen mededelingen kunnen worden gedaan. Binnen de NAVO is, in het streven naar meer transparantie, besloten om dit jaar voor het eerst te melden dat een NAVO-oefening met nucleaire dimensie plaatsvindt. De details van deze jaarlijkse oefening, inclusief het oefenscenario, blijven geclassificeerd.

Vraag 8 en 9

Is het waar dat dit transparantiebeleid geldt voor alle landen van de NAVO die Amerikaanse atoomwapens op hun grondgebied hebben? Zo nee, welke landen niet?⁶

Zijn er verschillen in het transparantiebeleid van de verschillende NAVO-landen? Zo ja, wat zijn die verschillen?

Antwoord 8 en 9

Dit jaar is voor het eerst de nucleaire dimensie van een jaarlijkse NAVO-oefening bekendgemaakt. Binnen de NAVO is besloten deze stap naar meer transparantie over de aard van de oefening te zetten. De details van de oefening blijven geclassificeerd in alle landen die betrokken zijn bij de oefening, net als dat er geen mededelingen worden gedaan over aantallen en locaties van in Europa aanwezige Amerikaanse kernwapens. Alle bondgenoten onderschrijven deze geheimhoudingsplicht.

Vraag 10 en 11

Kunt u na het openbaar maken van de «Briefwisseling tussen regering van Nederland en de VS van 15 januari 1981» en de «Secret Technical Annex to the Agreement between the parties to the North Atlantic Treaty for Co-operation Regarding Atomic Information» melden op welke wijze: briefwisseling, memorandum of understanding of anderszins het nieuwe beleid is vastgelegd? Kunt u deze nieuwe overeenkomst aan de Kamer voorleggen? Zo nee, waarom niet?⁷

Wat betekent het transparantiebeleid voor het in 1964 overeengekomen beleid met betrekking tot «Control of information»? Is dat onveranderd zoals in «Secret Technical, enz» staat beschreven? Zo nee, wat zijn de verschillen?

Antwoord 10 en 11

Het streven naar meer transparantie en de berichtgeving in dit kader over een jaarlijkse NAVO-oefening met nucleaire dimensie, behelst geen afwijking van de in de vragen genoemde overeenkomsten. De overeenkomst van 1981 waar in vraag 10 naar gerefereerd wordt, is niet gerelateerd aan de kernwapentaak; deze ziet toe op het prepositioneren van militair materieel. De overeenkomst inzake atoominformatie met bijbehorende bijlage, waar in vragen 10 en 11

⁵ Zie met name, maar niet uitsluitend, Aanhangsel 3255 vergaderjaar 2019–2020 d.d. 23-06-2020 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20192020-3255.html>. Aanhangsel 1270 vergaderjaar 2019–2020, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20192020-1270.html>. Aanhangsel 2001, vergaderjaar 2017–2018, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20172018-2001.html>

⁶ Deutsche Luftwaffe trainiert offenbar den Atomkrieg, 13.10.2020 https://www.t-online.de/nachrichten/deutschland/militaer-verteidigung/id_88743142/bericht-deutsche-luftwaffe-trainiert-offenbar-heimlich-den-atomkrieg.html

⁷ Brief 15 juli 2020 34 958, nr. 9. Goedkeuring van de op 18 augustus 1960 te Washington tot stand gekomen Briefwisseling houdende een verdrag tussen de regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de regering van de Verenigde Staten van Amerika inzake beveiliging van gerubriceerde gegevens en de op 6 april 1981 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Notawisseling houdende een verdrag tot wijziging van de Briefwisseling houdende een verdrag tussen de regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de regering van de Verenigde Staten van Amerika inzake beveiliging van gerubriceerde gegevens (Trb. 2017, 193 Heruitgave en Trb. 2018, 39)

Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34958-9.html> en Tractatenblad 2020, nr 58 en 59. Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/trb-2020-58.html> en <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/trb-2020-59>

naar verwezen wordt, geeft aan welke atoomgegevens de Verenigde Staten aan de NAVO en haar lidstaten ter beschikking kan stellen en dat per geval kan worden beoordeeld of, en zo ja welke, informatie openbaar gemaakt mag worden. Dat gebeurt in goed overleg, zoals nu ook binnen de NAVO in het kader van transparantie is besloten om meer openheid te geven over de eerder genoemde NAVO-oefening.

Vraag 12

Bent u bereid de Tweede Kamer een bezoek aan de kernwapensite van Volkel toe te staan? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 12

Zoals uw Kamer bekend kunnen op basis van bondgenootschappelijke afspraken geen mededelingen worden gedaan over aantallen en locaties van in Europa aanwezige Amerikaanse kernwapens.